

Catalogus initiatief- nemers

**Testlab
Nieuwe Natuur
& Klein Wonen**

**APRIL 2023
VERSIE 1**

Waarom deze catalogus?

Deze catalogus is samengesteld door het Instituut Maatschappelijke Innovatie en De Natuurverdubbelers. Samen vormen zij het Testlab Nieuwe Natuur en Klein Wonen. Het doel van deze catalogus is om aan relevante spelers zoals gemeenten en provincies een visueel product te kunnen geven, waarin zij kunnen zien welke initiatieven er in hun regio actief zijn, wie de initiatiefnemers zijn en welke stappen zij zelf al hebben ondernomen. Daarnaast willen wij op deze manier initiatiefnemers een stem geven en verenigen, zodat zij ervaringen en kennis met elkaar kunnen delen. Samen sta je immers sterker.

IMI
INSTITUUT
MAATSCHAP-
PELIJKE
INNOVATIE

Concept Testlab Nieuwe Natuur Klein Wonen

Nieuwe natuur ontwikkelen in Nederland is niet gemakkelijk. Toch hebben we met elkaar afgesproken dat we vóór 2027 80.000 hectare extra natuur willen realiseren. Dit staat in het Natuurpact tussen provincies en het Rijk. Nieuwe natuur is niet alleen belangrijk voor herstel van de biodiversiteit, het is ook één van de beste manieren om de doelstellingen van het Parijs-akkoord te behalen. Bomen en planten hebben voor hun groei immers CO₂ nodig en laten we daar nou net te veel van in de atmosfeer hebben. Ook voor de steeds grilliger weersomstandigheden biedt meer natuur dé oplossing in de vorm van water-buffering en verkoeling.

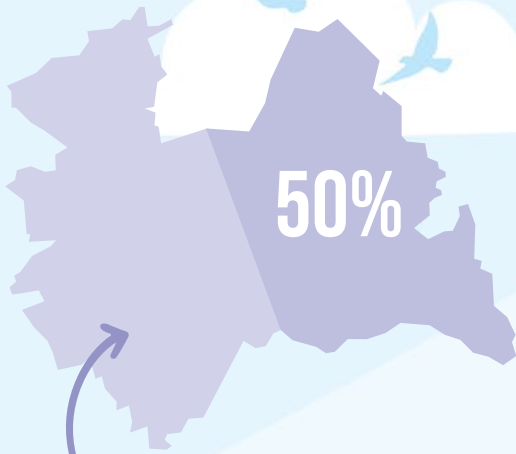
Er is een grote kans om natuur te ontwikkelen op agrarische gronden. Een kwart van de Nederlandse boeren geeft immers aan binnen tien jaar te willen stoppen omdat er geen opvolger is. Maar hoe vorm je een stuk landbouwgrond met een gemiddelde waarde van €60.000 om tot natuur met vrijwel geen economische waarde? Door functies te combineren. Wat als je één of meerdere Tiny Houses toestaat? Deze populaire duurzame woningen kunnen eenvoudig worden verhuurd of verkocht. Tiny Houses zijn onlosmakelijk verbonden met een groene omgeving. En dan ontstaat er ook gelijk een verdienmodel voor het realiseren van de omliggende natuur.

De Natuurverdubbelaren en het Instituut voor Maatschappelijke Innovatie hebben daarom het Testlab Nieuwe Natuur & Klein Wonen opgericht, met ondersteuning van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en het Ministerie van Binnenlandse Zaken & Koninkrijksrelaties. Daarnaast zijn we de samenwerking met verschillende gemeenten en provincies aangegaan om deze kansen verder uit te werken.

DOEL NATUURPACT 2027:

80.000 HA

NIEUWE NATUUR

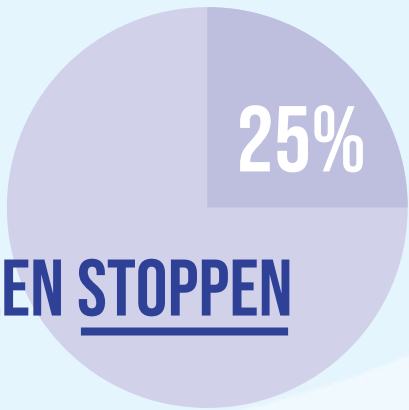
dat is de helft van de oppervlakte van de provincie utrecht!

KANSEN VOOR NATUURREALISATIE
OP AGRARISCHE GROND, WANT:

25% VAN DE BO
GEEFT AAN BIN
10 JAAR

DEREN
NEN

TE WILLEN STOPPEN

MAAR,
WAT IS
EEN TINY-

EIGENLIJK?
HOUSE

FUNCTIE COMBINATIE

VAN NATUURONTWIKKELING
EN TINY HOUSES KUNNEN
HET RENDABEL MAKEN!

EEN
TINY HOUSE IS EEN NIEUWE
WOONVORM MET EEN DUIDELIJKE
FILOSOFIE: KLEINE VOLWAARDIGE
VRIJSTAANDE WONINGEN VAN
MAXIMAAL 50 M² MET EEN ZO
KLEIN MOGELIJKE

ZE KUNNEN OP EEN TIDE-
LIJKE FUNDERING
STAAAN, OP PALEN
OF ZELFS OP WIELEN

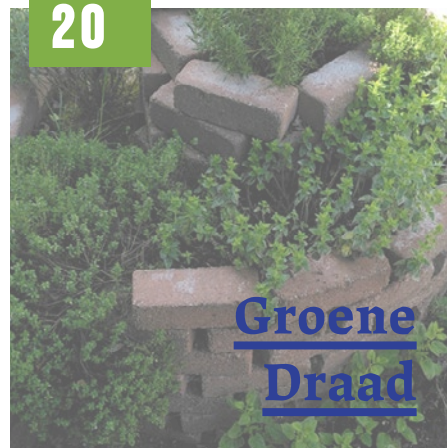
Initiatieven

Voor deze catalogus hebben we verschillende initiatiefnemers geïnterviewd. Daar waar de één een initiatief is gestart om zijn of haar dromen om een nieuw bestaan te realiseren, vindt de ander het juist belangrijk om bij te dragen aan verduurzaming van Nederland. Máár, in de kern hebben ze allemaal een ding met elkaar overeen: het creëren van nieuwe natuur in combinatie met kleine woningen.

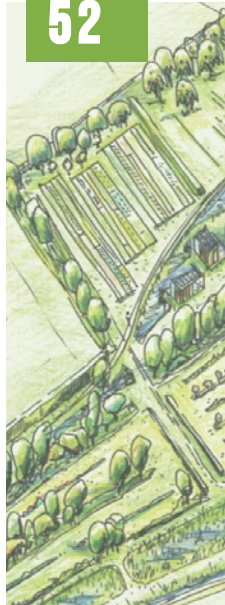
08

20

52

48

12

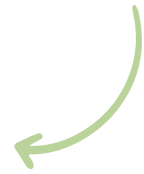

44

klik op de
initiatieven!

► MEER INFORMATIE

Beeldmateriaal: Peel Natuurdorpen, Unsplash

8

Peel Natuurdorpen

INITIATIEFNEMER **STICHTING PEEL NATUURDORPEN**
EMAIL INFO@PEELNATUURDORP.NL
WEBSITE WWW.PEELNATUURDORP.NL

Peel Natuurdorpen heeft als missie om in 2030 3.500 ha nieuwe natuur met daarin 10.000 tiny houses te realiseren. Het Peel Natuurdorpen initiatief draait om landschapslandbouw. De nieuw te ontwikkelen natuur kan een financiële prikkel zijn voor boeren. Volgens de initiatiefnemers van het initiatief kan dit eenvoudig door een woonbestemming toe te kennen aan nieuw bos.

Visie

Dit sluit aan bij hun visie: landschapslandbouw is een unieke en slimme combinatie van klein en fijn wonen in tiny houses in nieuwe natuur op landbouwgrond in de Peel, Noord-Brabant. Als grootste grondeigenaren, spelen boeren een belangrijke rol in het realiseren van meer natuur. Binnen de visie van Peel Natuurdorpen leggen boeren nieuwe natuur aan op landbouwgrond. Denk bijvoorbeeld aan bossen, heggen, houtwallen, waterpartijen en kruidenrijk grasland in de vorm van een coulissenlandschap. In deze nieuwe natuur worden tiny houses gebouwd, verscholen tussen de bomen. Het landschap vormt daarmee het nieuwe verdienmodel voor de boeren. Dit is niet alleen uniek in Nederland maar ook ver daarbuiten.

Locatie

De Peel is een grotendeels afgegraven hoogveengebied op de grens van de Nederlandse provincies Noord-Brabant en Limburg. Momenteel loopt er een pilot op vier locaties in het noordelijk deel van de Brabantse Peel (Heihorst, gemeente Maashorst; Voskuilen, gemeente Boekel en Maashorst; Groespeelen Hanekamp, beide gemeente Land van Cuijk). De hoge veedichtheid in de Peel en de bijbehorende uitdagingen, maken dat het steeds lastiger wordt voor boeren in de Peel om maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Bovendien maakt de regelgeving vanuit de politiek de landbouw in dit gebied kwetsbaar.

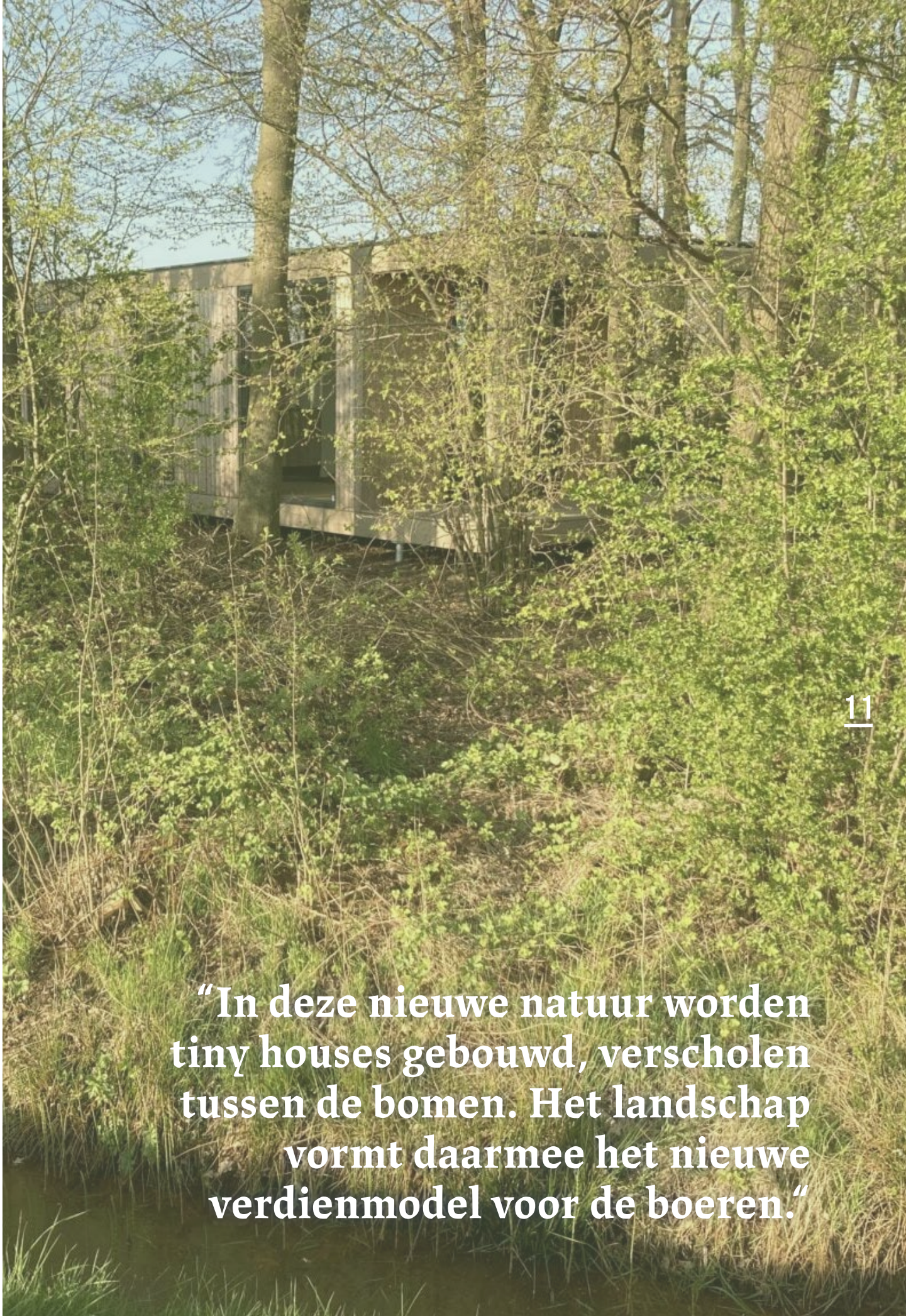

Behaalde successen

Onlangs heeft de gemeente Maashorst de ontwikkeling van demolocatie Heihorst goedgekeurd. Dit is een grote en belangrijke stap richting realisatie van het project.

Belemmeringen

De initiatiefnemers van Peel Natuurdorpen ervaren dat wet- en regelgeving een belemmering vormt om vergunningen rond te krijgen voor wonen op landbouwgrond. Ook zogenaamde geurcontouren kunnen voor beperkingen zorgen. Daarnaast en merken de initiatiefnemers in gesprek met boeren dat zij een voorkeur hebben voor een 'eeuwigdurend' contract waarbij er alleen nieuwe natuur aangelegd kan worden als de wooncomponent permanent is.

“In deze nieuwe natuur worden tiny houses gebouwd, verscholen tussen de bomen. Het landschap vormt daarmee het nieuwe verdienmodel voor de boeren.”

► MEER INFORMATIE

12

Beeldmateriaal: Unsplash, Wout Janssen

Verte Natuur- ontwikkeling

INITIATIEFNEMER WOUT JANSSEN

EMAIL WOUT@VERTENATUURONTWIKKELING.NL

WEBSITE WWW.VERTENATUURONTWIKKELING.NL

Verte Natuurontwikkeling heeft als missie het Nederlandse Natuur Netwerk (NNN) te versterken. Op de vraag hoe initiatiefnemer Wout Janssen dit wilt realiseren, vertelt hij dat hij agrarische percelen grenzend aan het natuurnetwerk aankoopt of nauw samenwerkt met de perceeleigenaar. Doel is om op circa 70% van het perceel natuur aan te leggen. Op de resterende 30% vormen duurzame en verplaatsbare tiny houses een tijdelijke woongemeenschap. Met de verhuur van de duurzame woningen worden de kosten gerelateerd aan de waardedaling (vanwege functiewijziging) en inrichting gedekt.

Visie

Het initiatief heeft als visie dat de natuur op deze manier 10 jaar natuur nodig heeft om te herstellen. Na 10 jaar verhuizen de mensen met hun tiny houses en wordt ook de overige 30% van het perceel als natuur ingericht. De grond wordt

vervolgens ondergebracht bij een natuurbeherende organisatie om voor tenminste 1000 jaar natuur te blijven. De bewoners vertrekken naar een andere locatie om daar weer nieuwe natuur te creëren.

13

Locatie

Wout richt zich momenteel voornamelijk op twee locaties. Zowel in de Noord-Brabantse plaatsen Veghel als Zundert wordt gewerkt aan een eerste pilot project. In Veghel is een inrichtingsplan opgesteld in samenwerking met de eigenaren van een agrarisch perceel grenzend aan een ecologische verbindingszone. Het project maakt deel uit van de pilot 'flexibele woonvormen' van de gemeente Meierijstad. Daarnaast is Verte Natuurontwikkeling momenteel eigenaar van een locatie in Zundert. Samen met Staatsbosbeheer en een lokale partner is er een projectplan gemaakt voor dit pilot project. Staatsbosbeheer adviseert hierbij over de natuurontwikkeling en hoe het effect van bewoning daarop geminimaliseerd kan worden. Dit leidt tot vernieuwende woonvormen. De samenwerking met Staatsbosbeheer loopt al langer en is erop gericht om samen een schaalbaar

concept voor natuurontwikkeling te creëren. Tegelijkertijd lopen er gesprekken met gemeente en provincie om het project ook juridisch-planologisch mogelijk te maken.

Het verhaal van Wout

Dit is Wout Janssen, de oprichter van Verte Natuurontwikkeling. Wout werkt al twintig jaar in de planologische wereld waarvan tien jaar met een eigen bedrijf op het gebied van projectmanagement bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wout heeft met zijn bureau ervaringen opgedaan met complexe en integrale ontwikkelingen rondom natuur en landschap, maar ook op het gebied van woningbouw. Geef Wout een complex vraagstuk op het gebied van ruimtelijke inrichting en hij pakt het met ziel en zaligheid aan. Hij vindt het interessant om te zien wat er bij de uitvoering van projecten in de fysieke leefomgeving gebeurt.

Toen zijn eigen bedrijf groeide en meer personeel kreeg, vroeg Wout zich steeds meer af of het deze groei was waarin hij zijn energie en tijd wilde steken. Om weer terug naar de kern te gaan, besloot hij om opnieuw ZZP'er

te worden en als zelfstandig projectmanager klussen te verrichten. Daarnaast richtte hij Verte Natuurontwikkeling op waarin hij zijn ervaringen op het gebied van natuurontwikkeling en woningbouwontwikkeling combineert tot een nieuw concept.

Verte Natuurontwikkeling heeft een samenwerkingsovereenkomst met Staatsbosbeheer. Om een eerste pilot te realiseren heeft Wout een stuk grond gekocht in de gemeente Zundert. Het perceel is 1,5 hectare groot en grenst met drie zijden aan het bestaande bosgebied van Staatsbosbeheer. Wout heeft dit niet alleen gedaan, maar samen met Johan Jansen: een lokale ondernemer, agrariër en natuurliehebber. Daarvoor hebben zij een aparte bv opgericht: Natuurontwikkeling Zundert BV. Samen met Staatsbosbeheer hebben zij een plan

14

BOODSCHAP AAN BELEIDSMAKERS

EEN OPENING VOOR ZIJN PROJECT IS VOLGENS WOUT DE KRUISELGEVALLENREGELING. DEZE REGELING BIEDT DE MOGELIJKHEID OM EEN TIJDELIJKE OMGEVINGSVERGUNNING TE VERLENEN AAN INITIATIEVEN DIE NIET PASSEN BINNEN HET BESTEMMINGSPLAN EN/OF DE PROVINCIALE VERORDENING. VOLGENS WOUT ZOULDEN BELEIDSMAKERS DEZE KRUISELGEVALLENREGELING KUNNEN GEBRUIKEN OM NU AL ERVARING OP TE DOEN MET DEZE PILOT OM DAT VERVOLGENS VOOR NIEUW BELEID TE GEBRUIKEN. SOWIESO VINDT WOUT DAT GEMEENTEN EN PROVINCIES HUN NEK MEER MOETEN UITSTEKEN OM DOELEN TE BEHALEN. DE CRISES OP HET GEBIED VAN KLIMAAT, NATUUR, BIODIVERSITEIT, STIKSTOF EN WONEN ZIJN GROOT EN MET ENKEL HET MIJDELEN VAN RISICO'S KOMEN WE NIET VER. WET- EN REGELGEVING IS TE VAAK LEIDEND EN AMBTENAREN LOPEN DAAR ZELF OOK IN VAST. ALS GEMEENTEN EN PROVINCIES ECHT IETS AAN DEZE OPGAVEN WILLEN DOEN IS HET NODIG OM SAMEN TE WERKEN EN TE INNOVEREN MET PIONIERS DIE HUN NEK HIER OOK VOOR UITSTEKEN.

gemaakt. Drie kwart van het perceel zal vanaf dag één van het project bos worden, de rest volgt na de tijdelijke woonperiode van tien jaar. Staatsbosbeheer heeft aangegeven welke bomen op het perceel geplant moeten worden en hoe die beheerd moeten worden. Voor aanvang van het project wordt overeengekomen dat de grond over 10 jaar als nieuw bos aan Staatsbosbeheer geleverd wordt. Echter, de pilot komt nog niet van de grond. Bestaand beleid en regelgeving laten de ontwikkeling niet toe. De regelgeving is namelijk zo vormgegeven dat (tijdelijke) woningen in het buitengebied niet mogelijk zijn, behalve als er stallen gesloopt worden of er een nieuw landgoed met grote dure huizen gesticht wordt.

Verte Natuurontwikkeling is al geruime tijd met gemeente en provincie in gesprek over het project. Mensen zijn soms enthousiast en soms sceptisch. Verte heeft oplossingen bedacht voor de zorgen die zijn uitgesproken en veel gesprekspartners zijn van negatief naar positief gegaan. Toch blijft het verlenen van een vergunning achterwege. De provinciale regels moeten eerst worden aangepast. De provincie heeft aangegeven hier naar te willen kijken en de ideeën van Verte Natuurontwikkeling daarin ook mee te nemen. De provincie wil vooral zeker weten dat versoepeling van de regels niet tot gevolg heeft dat er permanente woningen in of tegen natuurgebieden komen. Alhoewel de pilot in Zundert daarvoor oplossingen biedt vreest de provincie dat het moeilijker wordt om dat ook op andere plekken te voorkomen.

Op dit punt staat het ontwikkelproces al drie kwart jaar stil. Met het wachten beginnen onder andere de rentekosten van de grondaankoop steeds zwaarder te wegen. Ook wordt het lastiger om de positieve energie te bewaren. Wout hoopt daarom van harte dat de provincie ook echt aan de slag gaat met de nieuwe regelgeving!

Behaalde successen

Verte Natuurontwikkeling heeft in 2022 samen met haar partner Local Team een eerste perceel grond aangekocht aan de Gooren en Krochten in Zundert.

Belemmeringen

Net als de andere initiatiefnemers ervaart ook Wout enkele belemmeringen tijdens het proces. Als voornaamste belemmering noemt hij het gebrek aan planologische medewerking van de provincie. Alhoewel de gemeente de mogelijkheid heeft om toestemming te geven voor tijdelijk wonen op de beoogde percelen, geeft de provincie Noord-Brabant aan hier niet positief tegenover te staan omdat het in strijd is met haar beleid. De provincie geeft aan liever nieuw beleid te willen maken dat een initiatief als die van Wout mogelijk maakt, maar komt hier vooralsnog niet aan toe. Het gevolg is het initiatief op korte termijn geen groen licht krijgt en realisatie op zich laat wachten.

► MEER INFORMATIE

16

Beeldmateriaal: Eco Gilze Rijen, Unsplash

Eco Gilze Rijen

INITIATIEFNEMER CATHARINA DE BRUIN
EMAIL CATHARINADEB@GMAIL.COM
WEBSITE WWW.ECOGILZERIJEN.NL

Het creëren van een stressloze, bruisende en creatieve leefomgeving in de provincie Brabant – dat is de missie van Catharina de Bruin, initiatiefnemer van Eco Gilze Rijen. Kernbegrippen hierbij zijn bewust, duurzaam en ecologisch. Catharina streeft naar een proces van innerlijke verantwoordelijkheid waarbij behoud van oude ambachten wordt gewaarborgd. Om dit te realiseren wil zij niet alleen workshops en cursussen organiseren, maar ook diverse uiteenlopende ambachten uitvoeren.

Visie

Catharina heeft als visie dat de woon- en werkgemeenschap zorgt voor een aanzienlijke verbetering van de omgeving en het landschap. Door de aanwezigheid van kleinschalige en ambachtelijke bedrijvigheid wordt er extra meerwaarde gecreëerd. Het stimuleert zowel verbinding onder de bewoners van het ecodorp als met de lokale omgeving.

17

Locatie

Catharina omschrijft de ideale locatie voor haar initiatief als een erf van een voormalig agrarische onderneming in de regio Brabant/Baronie. Bij voorkeur in de omgeving van Baronie, gemeenten Gilze en Rijen, Hulten, Molenschot, Alphen, Chaam, Baarle, Dongen of Oosterhout. Het langetermijndoel van Catharina is om op de desbetreffende locatie een leefomgeving te creëren waar gelijkgestemden zich kunnen aansluiten en actief kunnen deelnemen. Het is daarbij van belang dat het project aansluit bij de dynamiek van de groep en de aanwezige ruimte.

Huidige ideeën

01 TINY HOUSES

02 BIOLOGISCHE ZELFPLUKTUIN

03 VOEDSELBOS

04 BIJENHOUDERIJ

05 BIOLOGISCHE BAKKER

06 B&B IN ECOLOGISCHE YURTS

07 BIOLOGISCH RESTAURANT

08 KOFFIEHUIS/THEETUIN

18

Behaalde successen

Momenteel is er een periodieke infomiddag in de planning voor geïnteresseerden die zich in het verleden hebben aangemeld voor het initiatief.

Belemmeringen

De voornaamste belemmering die Catharina ervaart, is dat sommige trajecten snel lopen en andere juist jaren kunnen duren. Het gevolg hiervan is dat het groepsproces regelmatig moet worden aangepast.

09 AMBACHTELIJKE SMEEDLESSEN

10 HOUTBEWERKING

11 COLLECTIEVE WERKPLAATS

12 VERHUUR WOONRUIMTE

19

“Door de aanwezigheid van kleinschalige en ambachtelijke bedrijvigheid wordt er extra meerwaarde gecreëerd.”

➤ MEER INFORMATIE

20

Beeldmateriaal: Groene Draad (Marleen de Kanter), Go Tiny Live Free, Unsplash

Groene Draad

INITIATIEFNEMERS MARLEEN EN JAN DE KANTER
EMAIL MARLEENDEKANTER@GMAIL.COM
INSTAGRAM [@GROENEDRAAD](https://www.instagram.com/groenedraad)

Het initiatief de Groene Draad heeft als missie om een woonvorm te realiseren met compacte woningen, waarbij natuur, duurzaamheid en sociale samenhang voorop staan. Initiatiefnemers Jan en Marleen willen daarmee een bijdrage leveren aan diverse beleidsdoelen van de gemeente Heusden, de provincie Noord-Brabant en de Rijksoverheid. De focus van het initiatief ligt op natuurwaarden en biodiversiteit, klimaatadaptatie, betaalbare woonruimte, samenwerking en betrokkenheid.

Visie

De visie van de initiatiefnemers sluit hier mooi bij aan. Jan en Marleen willen namelijk een toekomstbestendige woonomgeving creëren waarbij duurzame keuzes worden gemaakt en waarbij de biodiversiteit wordt verhoogd. Op deze manier draagt de Groene Draad bij aan een mooiere aarde voor ons en de volgende generaties.

21

Locatie

Jan en Marleen zijn zich aan het oriënteren op een geschikte locatie in de gemeente Heusden, Noord-Brabant. Hun voorkeur gaat uit naar een permanente locatie of een locatie met een zo lang mogelijke termijn. Niet alleen is een lange termijn van belang voor de ontwikkeling van flora en fauna, maar het biedt ook mogelijkheden voor financiering.

Behaalde successen

Jan en Marleen hebben professionele begeleiding gevonden van Go Tiny Live Free. Dankzij deze begeleiding kregen Jan en Marleen een veel duidelijker beeld van hun wensen. Dit hebben zij vervolgens vastgelegd in een mooie flyer en een goed doordacht visiedocument.

Belemmeringen

De voornaamste belemmering waar Jan en Marleen tegenaan lopen is het vinden van een locatie. Momenteel zijn ze in contact met verschillende particulieren en organisaties, maar daar is helaas nog niets concreets uit voortgekomen.

➤ MEER INFORMATIE

GO TINY LIVE FREE

GO TINY LIVE FREE MAAKT DUURZAAM, ENERGIENEUTRAAL EN BETAALBAAR WONEN MOGELIJK VOOR IEDEREEN. ZIJ GELOVEN DAT EEN VRIJ EN BETEKENISVOL LEVEN GEMAKKELIJKER WORDT MET LAGE WOONLASTEN. DAT LATEN ZE ZIEN MET PROJECT 'DE HOPMAN': EEN PROJECT MET TIEN BETAALBARE EN DUURZAME PREFAB WONINGEN IN AARLE-RIXTEL. DOOR TE KIJKEN NAAR MOGELIJKHEDEN HEBBEN ZE EEN UNIEK PROJECT GEREALISEERD.

“Niet alleen is een lange termijn van belang voor de ontwikkeling van flora en fauna, maar het biedt ook mogelijkheden voor financiering.”

► MEER INFORMATIE

24

Beeldmateriaal: De Woonbos Coöperatie

De Woonbos Coöperatie

INITIATIEFNEMERS JOOST VAN ROOIJEN EN NATASCHA DE VREEDE
EMAIL JOOSTVANROOIJEN@GMAIL.COM
WEBSITE WWW.DEWOONBOSCOOPERATIE.NL
INSTAGRAM [@WOONBOSCOOPORATIE](https://www.instagram.com/woonboscooporatie)

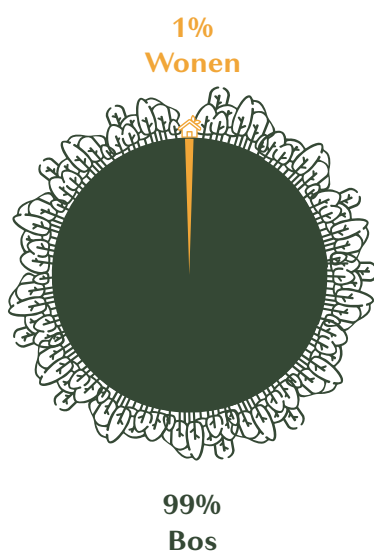
Initiatiefnemers Joost van Rooijen en Natascha de Vreede hebben één missie: natuurbos ontwikkelen met kleine, ecologische en permanente woningen op landelijke schaal. Hierbij stellen zij de nieuwe natuur voorop en hanteren in de Woonbossen dan ook een verhouding van 99% bos en 1% wonen.

Bovendien maken ze het bos openbaar om zo ruimte te bieden aan recreatie en educatie. De kleine ecologische woningen zijn permanent en worden geplaatst naast de nieuwe natuur in het Woonbos of geclusterd rondom het boerenerf.

De coöperatie transformeert de agrarische grond en wordt eigenaar van de nieuwe natuur en de woningen. Zo wordt verrommeling tegen gegaan en kan de hoge kwaliteit gewaarborgd worden die ze nu voor ogen hebben. De Woonbos Coöperatie bestaat inmiddels uit een vijfkoppig kernteam met ieder lid een andere relevante achtergrond, discipline en vaardigheden.

Visie

De visie van de Woonbos Coöperatie is gericht op de lange termijn, voor zowel de natuur als de woningen. Als coöperatie zorgen zij ook in de toekomst voor betaalbare en hoogwaardige woningen en hanteren ze hoge ambities rondom kwaliteit en duurzaamheid. Het gaat hierbij niet om een tijdelijke invulling, maar om het opbouwen van sociaal duurzame en blijvende leefomgevingen. Dit doen ze samen met bewoners die een binding hebben met het plan, elkaar en de omgeving.

Locatie

Op dit moment hebben Joost en Natascha nog geen geschikte locatie kunnen vinden voor hun initiatief. Ze zijn flexibel wat betreft locatie van de woonbossen. Om zoveel mogelijk natuurwaarde te creëren worden locaties gezocht in en om natuurgebieden.

Behaalde successen

Waar het initiatief voorheen nog naar buiten trad als CPO Woonbos, hebben de initiatiefnemers onlangs besloten om om te schakelen naar een wooncoöperatie. De voornaamste reden hiervoor was om de missie ook voor de lange termijn te waarborgen. Een coöperatie is namelijk de beste vorm om speculatie van de woningen en verrommeling in het Woonbos tegen te gaan. Er is een kernteam gevormd voor meerslagkrachten om op grotere schaal aan de slag te kunnen gaan. Door de verschillende specialisaties hebben ze nu een hoop relevante kennis en kunde in huis.

26

Belemmeringen

Het vinden van een geschikte locatie ergens in Nederland is de grootste belemmering voor Joost en Natascha. Ze stuiten dan ook steeds op de vraag: hoe vinden we juiste locaties en leggen we contact met agrarische grondeigenaren die interesse hebben in het plan? Een andere opgave is het overtuigen van gemeenten van het belang van permanent wonen en de kansen die het plan biedt.

Het verhaal van Joost en Natascha

Maak kennis met Joost en Natascha. Zij zijn niet alleen zakenpartners, maar gaan ook al jaren als vriend en vriendin door het leven. Samen delen ze enkele passies, waaronder die voor de natuur. Onlangs hebben ze daarom gekozen voor een grote verandering: ze ruilden de drukke stad in om te gaan wonen in de natuur op de Veluwe. Omdat ze voor werk wel regelmatig terug naar de grote stad moeten, hebben ze een camper aangeschaft die niet alleen als vervoermiddel fungeert, maar ook als slaapplek. Onlangs is er een tweede camper bij gekomen. Joost en Natascha kunnen nu doordeweeks beide in één van de campers wonen dicht bij hun werk en in het weekend komen ze samen met hun campers bij hun huis in de Veluwe.

Enkele jaren geleden richtte het stel CPO Woonbos op. Deze onderneming is ontstaan om actief bij te dragen aan het ontwikkelen van nieuwe natuur in Nederland. Hierin blijken de twee perfecte compagnons te zijn die elkaar goed in balans houden.

“Het verbaast Joost en Natascha dat we in Nederland verleerd zijn om bestemmingsfuncties te combineren. Op dit moment zijn functies zoals wonen, landbouw en natuur namelijk vaak strikt van elkaar gescheiden.”

Enerzijds de creatieve en vindingrijke Joost die momenteel werkzaam is bij architectenbureau Studio Komma en anderzijds de doordachte en rationele Natascha die onlangs aan de opleiding natuur- en bosbeheer is begonnen en werkzaam is bij De Bosgroepen.

Om een permanente bijdrage te leveren aan de klimaatvraagstukken, hebben Joost en Natascha onlangs de switch gemaakt van een CPO naar een Coöperatie. Dit betekent ook

dat hun onderneming niet langer meer CPO Woonbos heet, maar Woonbos Coöperatie. Dit initiatief heeft als doel grootschalige natuur te ontwikkelen, verweven met de functie wonen. Het verbaast Joost en Natascha dat we in Nederland verleerd zijn om bestemmingsfuncties met elkaar te combineren. Op dit moment zijn bestemmingsfuncties zoals wonen, landbouw en natuur namelijk vaak strikt van elkaar gescheiden.

BOODSCHAP AAN BELEIDSMAKERS

DAARNAAST IS HET VOLGENS DE TWEE NOODZAKELIJK DAT ER EEN OMSLAG KOMT IN DE HUIDIGE OMGEVINGSVISIES OM HUN IDEEËN TE KUNNEN REALISEREN. OOK ZIJN DE TWEE ERG BENIEUWD WAT HET EFFECT VAN DE INWERKINGSTREDEN VAN DE OMGEVINGSWET ZAL HEBBEN OP PROJECTEN ZOALS DIE VAN DE WOONBOS COÖPERATIE. OP DIT MOMENT ERVAREN DE TWEE INITIATIEFNEMERS NOG WEINIG MEDEWERKING VAN GEMEENTEN OM HUN PLANNEN TE KUNNEN UITVOEREN. OOK HEBBEN JOOST EN NATASCHA NOG GEEN BESCHIKBARE GROND KUNNEN VINDEN VOOR HUN PROJECT. WEL ZIJN ZIJ AL DRUK BEZIG GEWEEST OM CONTACT TE LEGGEN MET BOEREN DIE EEN GROOT STUK GROND IN BEZIT HEBBEN OM HUN IDEEËN TE INTRODUCEREN. HELAAS BLIJKT IN DE PRAKTIJK DAT HET IN CONTACT KOMEN MET DE BOEREN NOG NIET ZO GEMAKKELIJK IS. HET BLIJFT VOOR HEN EEN OPEN VRAAG HOE ZIJ HET BESTE CONTACT KUNNEN LEGGEN MET DE AGRARISCHE ONDERNEMERS.

28

Beeldmateriaal: Nieuwe natuur en klein
wonen in Bakkeveen, Unsplash

Nieuwe natuur en klein wonen in Bakkeveen

INITIATIEFNEMERS **INGER VAN DER WAL EN JANNY ZANDBERG**
EMAIL INGERVANDERWAL@OUTLOOK.COM

De naam van het initiatief verkapt de missie eigenlijk al: natuur creëren op een plek waar die niet (meer) was in combinatie met enkele duurzame en zelfvoorzienende woningen. Het doel van de initiatiefnemers Inger van der Wal en Janny Zandberg is om de bodem en het landschap weer gezond en levendig te maken. Om het milieu zo min mogelijk te belasten, worden de kleine woningen duurzaam en circulair gebouwd. Daarnaast zullen de woningen off-grid worden opgeleverd. Dit betekent dat deze niet aangesloten worden op nutsvoorzieningen, zoals elektriciteit en riolering.

Visie

De twee initiatiefnemers hebben de visie dat nieuwe natuur het beste kan worden gecreëerd in de vorm van een voedselbos. Een voedselbos heeft namelijk een positieve impact op het bodemleven en de biodiversiteit. Het is klimaatrobuust, houdt water vast en slaat CO2 op. Daarnaast draagt het bij aan lokale voedselproductie. De kleine woningen zijn geschikt voor verschillende doelgroepen. Belangrijk is de insteek om duurzaam te willen leven en waarde te hechten aan de groene omgeving. De bewoners zijn geen commune, maar wel goede buren. Iedereen is gezamenlijk verantwoordelijk voor het onderhoud van het terrein.

Hiernaast is een voorbeeld opgenomen van hoe een hectare ingericht zou kunnen worden:

	pad		pluktuin		appelboom		plataan
	gemeenschap- pelijke zitplek		oerspeelplaats		perenboom		div. bomen
	zitplaats		water		pruim		bessenstruiken
	permacultuur moestuin		notenboom		kiwi		(vlecht)heg

Locatie

De ideale locatie voor dit initiatief is een voormalige maïsakker of weiland waar grote potentie ligt om de bodem en het landschap te herstellen. Het liefst betreft het een locatie in de buurt van het dorp Bakkeveen. Dit is voordelig voor de bereikbaarheid voor dorpsbewoners, met het oog op bijvoorbeeld een sociaal-maatschappelijke en educatieve functie. De initiatiefnemers Inger en Janny oriënteren zich op verschillende typen gronden; van gemeentegronden tot land van een particulier of boer.

Na meerdere gesprekken staat de afdeling ruimtelijke ordening van de gemeente Opsterland positief tegenover het initiatief. Alhoewel meerdere grondeigenaren interesse hebben getoond, heeft dit helaas nog niet tot iets concreets geleid. Inger en Janny merken dat boeren afwachtend zijn vanwege de ontwikkelingen in politiek Den Haag.

Behaalde successen

Eind 2022 hebben de twee initiatiefnemers positief bericht gekregen: de gemeente staat open voor het initiatief en wil zich serieus inzetten om dit mogelijk te maken wanneer het plan concreet is, met locatie en kostenplaatje. Het vinden van een geschikte locatie is nu de eerste prioriteit. Daarna wordt het project opengesteld voor mensen die er graag willen wonen. De initiatiefnemers hopen dat de bouw in 2023 kan beginnen.

Belemmeringen

Inger en Janny merken dat 'wonen in het buitengebied' nog steeds wordt gezien als vloeken in de kerk. Dat terwijl het buitengebied in de gemeente Opsterland voornamelijk in gebruik is voor intensieve landbouw en monoculturen, wat belastend is voor de natuur. Een andere belemmering is dat het voor de initiatiefnemers niet altijd duidelijk hoe de lijnen lopen tussen de gemeenten en de provincie. Wie heeft waarover zeggenschap? En hoe en wanneer leg je die contacten?

**“Een voedselbos heeft een
positieve impact op het
bodemleven en de biodiversiteit.
Het is klimaatrobuust, houdt
water vast en slaat CO2 op.”**

Voedselbos Siebengewald

INITIATIEFNEMERS BRAM DE BRUIN EN ANGELIQUE VAN TIL
EMAIL INFO@DEBOOMEXPERT.NL / ANGELIQUEVANTIL@YAHOO.COM

Een voedselbos creëren in combinatie met enkele duurzame kleine woningen in het Limburgse Siebengewald - dat is de missie van initiatiefnemers Bram de Bruin en Angelique van Til. Ze willen daarbij maatschappelijke meerwaarde creëren door middel van educatie. Een belangrijk onderdeel van het initiatief is het organiseren van natuureducatie voor onder andere scholen en het aanbieden van workshops en lezingen op het gebied van natuur en biodiversiteit. Een andere ambitie van Bram en Angelique is om een ecologische bedrijfswoning te realiseren waarin een ecologisch adviesbureau wordt gevestigd. Kortom, een plek waar natuur wordt gecombineerd met andere functies om zo bij te dragen aan verschillende maatschappelijke vraagstukken.

Visie

De toekomstvisie van het initiatief is om weiland om te vormen naar een agroforestry systeem, in de volksmond ook wel een voedselbos genoemd. De aanplant van het terrein bestaat uit een rijke diversiteit aan eetbare planten en bomen, een natuurvijver en een moestuin. In het landschap wordt gebruik gemaakt van hoogteverschillen zodat er verschillende niches worden gecreëerd waar verschillende plantensoorten maar ook tal van dieren profijt van hebben. Daarnaast willen de initiatiefnemers een plantenkas op het terrein omtoveren tot gebruiksruimte voor workshops en natuureducatie voor scholen en duurzame initiatieven.

A photograph showing a group of children and an adult in a field of wildflowers. The adult, wearing a blue shirt and a black cap, is seen from the back, looking towards the children. The children are wearing various hats and backpacks, and appear to be engaged in a nature walk or educational activity. The background is a lush field of green plants and purple flowers.

“Een belangrijk onderdeel van het initiatief is het organiseren van natuureducatie voor onder andere scholen en het aanbieden van workshops en lezingen op het gebied van natuur en biodiversiteit.”

Locatie

De locatie die de initiatiefnemers op het oog hebben is een perceel van 1,5 hectare aan de Boterdijk 32 in Siebengewald in de gemeente Bergen (Limburg). Het terrein bestaat uit een woonboerderij die is opgesplitst in meerdere woonvoorzieningen, en een grote loods met daaraan een plantenkas. Daarnaast is er een weiland van 1,5 hectare waar in het verleden maïs werd verbouwd. Inmiddels wordt de grond gepacht en onderhouden door een schapenboer.

Behaalde successen

Momenteel worden al bomen voorgekweekt waarbij buurtbewoners betrokken zijn én wordt er hard gewerkt aan de aanleg van de moestuin.

Belemmeringen

Het blijkt moeilijk te zijn om een voedselbos te starten. De grootste belemmering is de hoge kosten van de aanplant. Daarom zijn ze momenteel in afwachting van een provinciale subsidie. Mocht die niet worden toegekend, dan zal het voedselbos gefaseerd worden aangeplant.

36

Beeldmateriaal: Unsplash

Compact wonen Chaam

INITIATIEFNEMERS ANGELE VAN TILBURG, ESTHER DELISSEN,
AD EN MONIQUE ANSEMS EN LIZA VAN VELZEN
EMAIL INFO@COMPACTWONENCHAAM.NL

Een andere manier van leven dan dat we gewend zijn in Nederland. Dit is de missie van de initiatiefnemers van het project Compact Wonen Chaam. Zij streven ernaar een zo klein mogelijke ecologische voetafdruk te creëren en een leven te leiden waarbij bewoners in contact staan met elkaar en de lokale omgeving. Om dit te bereiken willen de bewoners in een compacte en zo duurzaam mogelijke woning wonen en nieuwe natuur realiseren. De initiatiefnemers Angele, Esther, Ad, Monique en Liza willen zich verenigen in de vorm van een coöperatie. Als coöperatie willen zij een perceel aanschaffen in de gemeente Alphen-Chaam, Noord-Brabant. Hun voornemen is om als coöperatie een perceel grond te pachten of kopen en een (bestaand of nieuw) gebouw te gebruiken voor bijvoorbeeld gezamenlijke voorzieningen.

Visie

De visie van de initiatiefnemers komt voort uit de behoefte om een eenvoudiger en duurzamer leven te leiden, waarbij bewoners zorg dragen voor de leefomgeving en elkaar. Zij hebben daarbij gekozen voor een sociocratische organisatievorm waarbij wordt uitgegaan van gelijkwaardigheid van individuen. Besluiten worden genomen op basis van consensus en niet op basis van meerderheid van stemmen, zoals in een traditionele democratie. Op deze manier krijgt ook de minderheid een stem. Centraal staat de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het ontwikkelen van een substantieel stuk nieuwe ['eetbare'] natuur. Het is daarbij met name van belang dat nieuwe natuur biodiversiteit bevordert en 'eetbaar is voor mens en dier'.

Locatie

De initiatiefnemers hadden hun zinnen gezet op een locatie van ongeveer 3 hectare die momenteel een agrarische bestemming heeft. Helaas is deze locatie onlangs door de gemeente Alphen-Chaam afgewezen. Een flinke tegenvaller.

Behaalde successen

Op dit moment is de projectgroep op zoek naar een nieuwe geschikte locatie. Nieuwe hoop is gevestigd op een landbouwperceel naast een recreatiepark in Chaam. De projectgroep is momenteel met hen in gesprek.

Belemmeringen

Het vinden van een locatie is niet de enige belemmering voor de initiatiefnemers. Ook is het een lastige opgave om toestemming van de gemeente te krijgen om langer dan vijf tot tien jaar op een perceel te mogen blijven wonen. Na de eerdere afwijzing door de gemeente voor hun ruimtelijk plan staan de ontwikkelingen op een lager pitje. Opgeven is echter geen optie en ze blijven in gesprek met de gemeente en het recreatiepark.

**“ Centraal staat de gezamenlijke
verantwoordelijkheid voor
het ontwikkelen van een
substantieel stuk nieuwe
eetbare natuur.”**

► MEER INFORMATIE

40

Beeldmateriaal: Creabitat, Unsplash

Creabitat

INITIATIEFNEMER STICHTING CREABITAT(VZ BOUDEWIJN TOOREN)
EMAIL B.TOOREN@CREABITAT.ORG
WEBSITE WWW.CREABITAT.ORG

Wonen in het groen, in een hechte gemeenschap die tijd heeft voor elkaar, met gezonde voeding van eigen bodem en zelf opgewekte schone energie - dat is de missie van stichting Creabitat. In de ideale situatie zouden de initiatiefnemers een zelfvoorzienend leefgebied willen creëren, waarin 200 hectare landbouwgrond wordt omgezet in 100 hectare (voedsel)bos, 80 hectare regeneratieve landbouw en de resterende 20 hectare bestemd voor 200 tot 400 circulaire woningen. Dit alles om bij te dragen aan het herstellend vermogen van de natuur. Het klinkt misschien als een droom(leven), maar bij Creabitat wordt hard gewerkt om deze droom werkelijkheid te maken. Met toegankelijke woningen voor iedereen, waarin de basisbehoeften tegen een betaalbare prijs geregeld zijn. Zodat er werkelijk geleefd kan worden in een nieuwe economie. Een manier van leven die vroeger heel normaal was. Met aandacht voor natuur en elkaar.

Visie

Dit sluit aan op de visie van Creabitat: de 'van Ego naar Seva' mindset. Seva is Sanskriet voor dienen. De mens dient en versterkt dus de natuur en daarbij is duurzaamheid of circulariteit niet langer voldoende. We hebben wat te repareren! Van ego - 'de mens beheerst de aarde' - via eco - 'we zijn niet superieur, maar onderdeel van het ecosysteem' - naar seva - 'we zijn dienstbaar aan het ecosysteem en natuurversterkend'. Het repareren richt zich binnen Creabitat op vier domeinen: Sociaal, Ecologisch, Economisch en Cultureel.

EGO

ECO

SEVA

Locatie

Op dit moment is er nog geen concrete locatie voor het initiatief. Wel zijn er diverse opties die momenteel bekeken worden. Op korte termijn is de meeste beweging te verwachten in het dorpje Zeeland in Noord-Brabant. Aan de noordelijk rand van de Peel vindt een grootschalige gebiedsontwikkeling plaats waarbij kan worden aangehaakt bij andere initiatieven, zoals Peel Natuurdorpen.

Behaalde successen

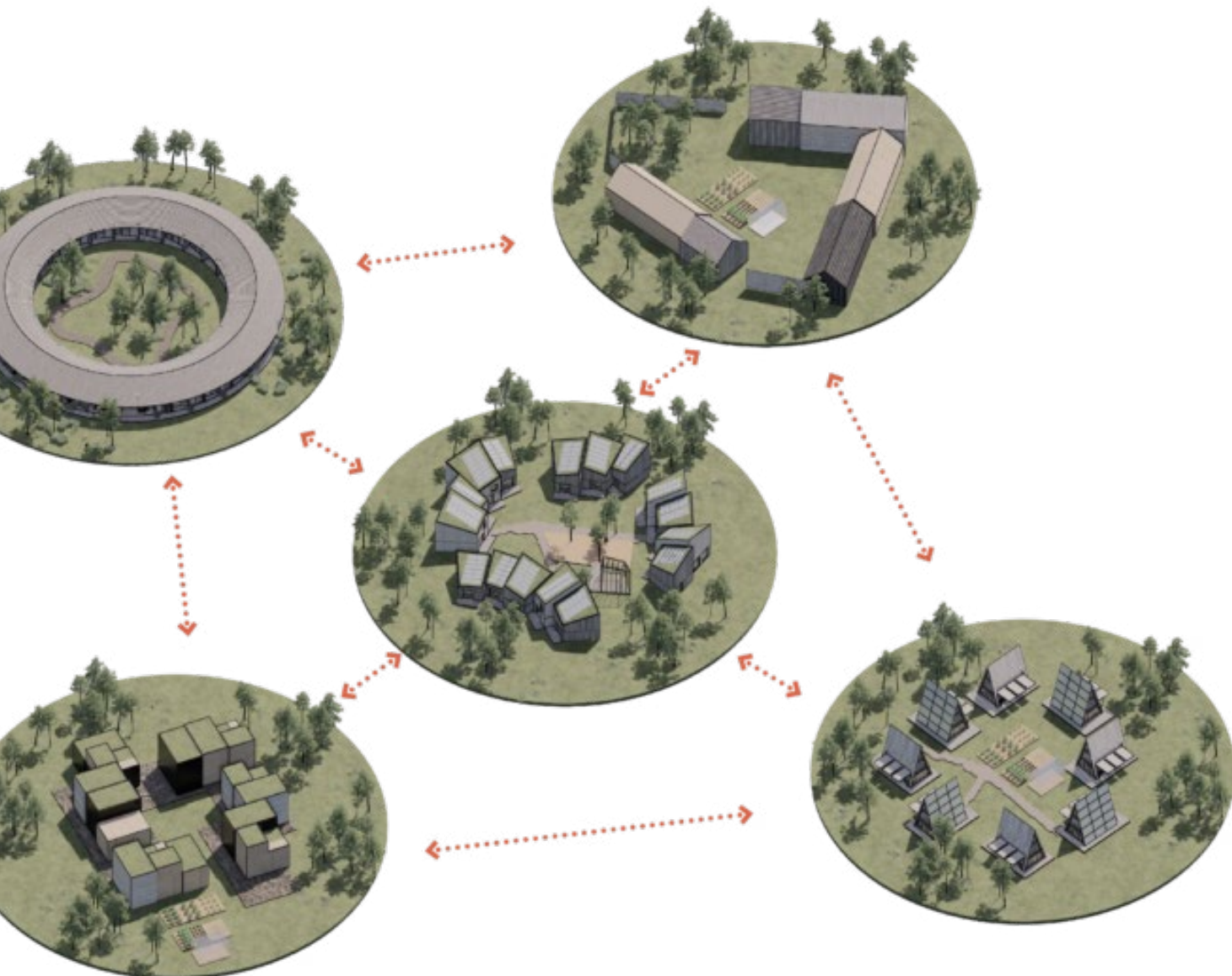
Onlangs heeft de stichting een bestuur opgericht. Ook hebben zij steun weten te verkrijgen van de gemeente Maashorst.

Belemmeringen

42

De initiatiefnemers ervaren voornamelijk belemmeringen rondom financiering, medewerking van de lokale bevolking en het verkrijgen van vergunningen. Dit laatste heeft als voornaamste reden dat woonbestemming in het buitengebied gevoelig ligt bij zowel de gemeente als de provincie.

COLLECTIVITEIT

DE BASIS VAN ELK WOONCLUSTER IS EEN CENTRALE COLLECTIEVE TUIN. HIER KUNNEN KINDEREN VEILIG SPELEN, MAAR IS OOK PLEK VOOR GEDEELDE VOORZIENINGEN ALS EEN ONTMOETINGSRUIMTE OF GEZAMENLIJKE KAS EN BERGING. HET BELANGRIJKSTE ASPECT IS DAT DEZE RUIMTE WORDT INGERICHT ALS ONTMOETINGSRUIMTE. PER WOONCLUSTER KAN DE MATE VAN COLLECTIVITEIT VARIËREN GEBASEERD OP DE WENSEN VAN ELKE WOONGROEP.

20 – 30 HUISHOUDENS

ELK WOONCLUSTER BESTAAT UIT 20 TOT 30 HUISHOUDENS. DEZE SCHAAL ZORGT VOOR EEN GROEPSGROOTTE DIE DIVERS IS. TEVENS IS DE GROEP GROOT GENOEG OM VOLDOENDE HUISHOUDENS MET EEN MATCH TE HEBBEN EN KLEIN GENOEG ZODAT IEDEREEN ELKAAR ECHT KENT.

DIVERSITEIT

EEN SPECIFIEKE IDENTITEIT IS CRUCIAAL VOOR ELK WOONCLUSTERS. DEZE IDENTITEIT ZORGT VOOR HERKENBAARHEID, MAAR DRAAGT OOK BIJ AAN EIGENAARSCHAP. DAARNAAST ZORGT DE DIVERSITEIT ERVOOR DAT IEDEREEN ZIJN PLEK HIER KAN VINDEN OP ZIJN EIGEN MANIER.

► MEER INFORMATIE

44

Beeldmateriaal: Unsplash

Buitengewoon

INITIATIEFNEMERS FIX GREENBUILDING BV,
ALAIN EN CHANTAL FOURAUX
EMAIL INFO@FIXGREENBUILDING.COM
INSTAGRAM [@FIXGREENBUILDING](https://www.instagram.com/FIXGREENBUILDING)
WEBSITE WWW.FIX-BUITENGEWOON.COM

De missie van Buitengewoon is veelzijdig maar duidelijk: mensen helpen om op een duurzame manier, in hoge mate zelfvoorzienend te leven en te boeren. Volledig emissievrij en zonder zorgen, risico's of extra investeringen. Dit alles door simpelweg beter gebruik te maken van wat de natuur ons te bieden heeft. Initiatiefnemers Alain en Chantal Fouraux doen dit door het creëren van kleinschalige ecowijken genaamd Buitengewoon. In deze wijken staan energieneutrale, circulaire woningen rondom een gemeenschappelijke moestuin en kas, verhuld door een boomgaard. Dit schept de mogelijkheid om jezelf in alle privacy terug te trekken en zelfvoorzienend te leven, maar ook om te genieten van elkaars gezelschap, door samen gebruik te maken van de faciliteiten. Alain en Chantal hebben de ambitie om zelf deze ecowijk te ontwikkelen samen met andere toekomstige bewoners en een boer. Zonder zorgen en tegen vergelijkbare kosten als een woning in de stad. Buitengewoon is een portaal naar een gezond, welvarend en duurzaam leven, dat het landschap verrijkt met groene oases van biodiversiteit.

Visie

Alain en Chantal hebben de visie dat de stikstofcrisis en het woningtekort elkaar deels kunnen oplossen door het creëren van kleinschalige, agrarische, zelfvoorzienende en circulaire ecowijken. Boeren krijgen hierbij de kans om hun bedrijfsvoering emissievrij te maken door een deel van hun grond te verpachten aan microboeren. Hierdoor kan de boer zijn of haar volledige inkomen behouden en een zinvol, emissievrij bestaan leiden in harmonie met de natuur. Microboeren gaan vervolgens in zeer lage dichtheid op het land wonen. Ze boeren niet commercieel, maar om in hun eigen bestaan te voorzien. Dat doen ze volledig circulair, biologisch en zonder emissies. Voor gemeenten en provincies biedt het kansen om emissievrije boerenactiviteiten te simuleren en tegelijkertijd de deur open te zetten voor groot aantal nieuwe emissievrije bouwlocaties.

Locatie

Landbouwkavels in de nabije omgeving van een stad of dorp vormen geschikte locaties voor Buitengewoon ecowijken, waar dan ook in Nederland. Alain en Chantal hebben helaas nog geen passende locatie gevonden die ook nog eens beschikbaar is. 1 tot 3 hectare is ideaal voor een Buitengewoon ecowijk met daarop tussen de tien en dertig woningen.

Behaalde successen

Alain en Chantal zijn op dit moment bezig met de voorbereidingen voor een pilot van een Buitengewoon ecowijk. Hierbij worden zij ondersteund door de RVO.

46

Belemmeringen

Het vinden van een geschikte locatie is momenteel de grootste belemmering van het initiatief.

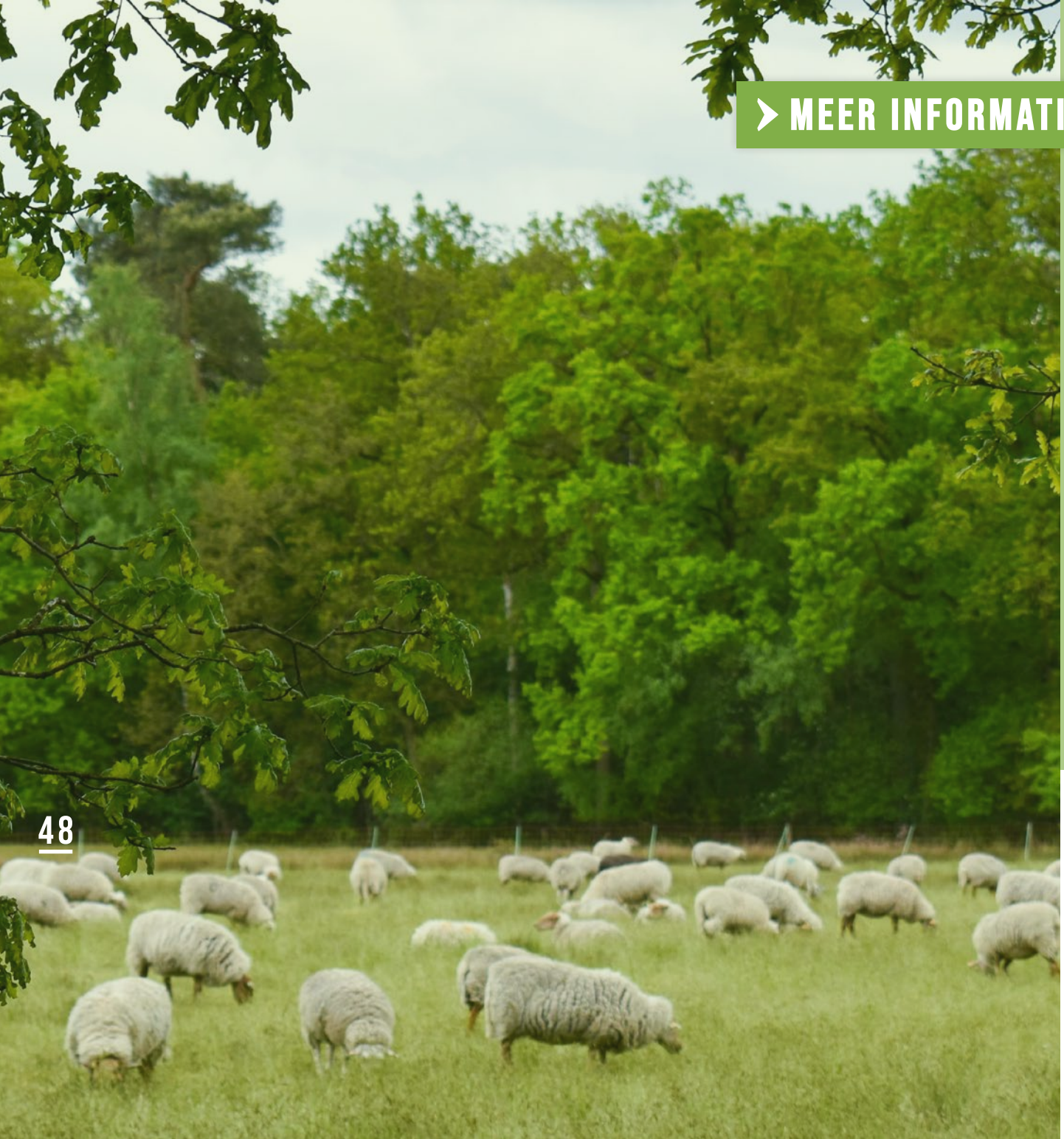

“Voor gemeenten en provincies biedt het kansen om emissievrije boerenactiviteiten te stimuleren en tegelijkertijd de deur open te zetten voor een groot aantal emissievrije bouwlocaties.”

► MEER INFORMATIE

48

BeLEEFpark Haverland

CONTACTPERSOON & MEDE-INITIATIEFNEMER **PIETER VAN DEN KERKHOFF**
EMAIL WORMENBOER@LIVE.NL
WEBSITE WWW.STICHTINGHAVERLAND.NL/BELEEFPARK-HAVERLAND

Beeldmateriaal: Paula Wielders en Han
Salden (Stichting Haverland), Unsplash

BeLEEFpark Haverland heeft als missie om een tijdloos voorbeeld te zijn van hoe we op een gezonde manier met onze omgeving kunnen samenleven. Tijdloos omdat het park dankzij de combinatie van functies en initiatieven altijd in beweging is. Nieuwe initiatieven, maar ook nieuwe kennis en technologische ontwikkelingen kunnen leiden tot verbeteringen, andere keuzes of tot het aantrekken van nieuwe mensen. Tegelijkertijd kan het tijdelijk zijn. Om de (verarmde) natuur in een gebied te ontwikkelen en te laten uitbloeien tot een groene oase zijn tijd en energie nodig. Onze tijd en energie. Wanneer na vijf tot tien jaar de natuur onze hulp niet meer nodig heeft, kunnen de pioniers die dit park hebben opgebouwd opnieuw beginnen in een ander BeLEEFpark. Op deze manier kunnen er op meerdere plekken in een gemeente, regio of provincie soortgelijke BeLEEFparken gerealiseerd worden. Zo creëert men als het ware een Groene Rups die altijd in ontwikkeling is en een groen en duurzaam spoor achterlaat.

Visie

BeLEEFpark Haverland heeft als visie dat we een gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de wereld van morgen. Hierbij staan de begrippen verbinden, inspireren en activeren centraal. Het gaat om het bij elkaar brengen van mensen in verbin-ding met de natuur. Want dan ontstaat inspiratie en inspiratie zet aan tot actie. Daarom vind je BeLEEFpark Haverland bij voorkeur dichtbij de dorps- of stadsrand, tussen woongebied en buitengebied. Daar waar het goed bereikbaar en toegankelijk is en waar iedereen zich welkom en betrokken kan voelen. In het park is er plek voor groene, duurzame en sociale initiatieven

die een positieve bijdrage leveren aan o.a. de bodemkwaliteit, biodiversiteit, natuurbeleving en bewustwording/educatie. De initiatiefnemers onderscheiden zich van andere initiatieven door zoveel mogelijk functies te combineren en integreren. Men kan er wonen, werken, leren en recreëren in bijvoorbeeld een voedselbos, een pluktuin en een gemeenschap van kleine ecologische huizen. Denk hierbij ook aan dagbesteding, zorgprojecten, educatieve projecten en gemeenschappelijke, ecologische voedselproductie. In principe is alles mogelijk, maar dit is uiteraard afhankelijk van de specifieke locatie en de lokale gemeenschap.

Locatie

De initiatiefnemers zijn momenteel op zoek naar geschikte locatie van minimaal 1,5 hectare én vooral naar een welwillende gemeente, bij voorkeur in de provincie Limburg.

50

Behaalde successen

Het initiatief BeLEEFpark Haverland is uitvoerig gecommuniceerd met gemeenteraadsfracties, ambtenaren en bestuurders van de gemeente Echt-Susteren. Er lijkt veel draagvlak te zijn voor het initiatief.

Belemmeringen

De grootste belemmering waar de initiatiefnemers momenteel tegenaan lopen is het vinden van een geschikte locatie voor een pilot. Op plekken waar de gemeente een dergelijke ontwikkeling zou willen toestaan is het nog niet gelukt grond te verwerven dan wel een andere passende deal te kunnen maken met grondeigenaars.

“Om de (verarmde) natuur in een gebied te ontwikkelen en te laten uitbloeien tot een groene oase zijn tijd en energie nodig.”

► MEER INFORMATIE

52

Beeldmateriaal: Landdrift, Unsplash

Landdrift

INITIATIEFNEMER **STICHTING LANDDRIFT, SONJA VAN UDEN**
EMAIL SONJA@LANDDRIFT.NL
WEBSITE WWW.LANDDRIFT.NL

De missie van Landdrift is de regeneratie van zo veel mogelijk landbouwgronden in Noord-Brabant. Dit doen zij bij voorkeur in de vorm van een burgerinitiatief waarin er veel aandacht is voor lokale samenwerking en lokale meerwaarde van een plan. In ieder landschapsonwerp kijken ze naar een combinatie van zoveel mogelijk functies. Naast regeneratieve landbouw en nieuwe natuur kun je bijvoorbeeld ook denken aan tijdelijk wonen, agrobosbouw, vernatting (water) of de toepassing van klein grazend vee. Een transitie van landgebruik kost geld. De marktwaarde van de grond kan veranderen en de opbrengsten van de grond kunnen de eerste jaren onzeker zijn. Deze kosten moeten worden gedekt. Dit kan door de verhuur van tijdelijke kavels voor kleine en duurzame woningen, tiny houses genaamd. Na een periode van bijvoorbeeld tien of vijftien jaar worden de woningen verwijderd en blijft er een nieuw sterk en gezond landschap en verdienmodel achter. Vervolgens kan het initiatief worden herhaald op een nieuw stuk land.

Visie

Volgens initiatiefnemer Sonja van Uden vragen uitdagingen zoals klimaatverandering, CO2 uitstoot en de afname van biodiversiteit om een lange termijn visie voor landgebruik. De roep voor regeneratie, waarin het leven boven al het andere centraal staat, wordt steeds sterker en noodzakelijker. Landdrift is een experimenteel initiatief dat een perspectief biedt voor verandering van landgebruik in het buitengebied. Door de sterke scheiding van de functie van land – vastgelegd in bestemmingsplannen – en de daaraan verbonden economische waarde is er weinig ruimte voor het veranderen van landgebruik. Dit is een van de redenen voor de enorme hoeveelheid monoculturen in het Nederlandse landschap. Door functiecombinaties mogelijk te maken ontstaat er ruimte om het anders te doen en minder invasieve en meer natuur-inclusieve vormen van landgebruik toe te passen.

Locatie

In tegenstelling tot andere initiatieven is het Sonja wel gelukt een geschikte locatie te vinden. Momenteel is zij samen met haar partners druk bezig met een eerste initiatief voor de regeneratie van een landbouwperceel gelegen in het beekdal van de Aa, in de gemeenten Laarbeek en Meierijstad (Noord-Brabant). Dit betreft een perceel van circa 4,5 hectare nabij Boerdonk.

Behaalde successen

Onlangs is het principeverzoek goedgekeurd door de gemeenten en werkt Sonja aan de uitwerking van de vergunningsaanvraag.

Belemmeringen

Sonja ervaart belemmeringen bij het rondkrijgen van de vergunning voor tijdelijk wonen in het buitengebied. Een andere uitdaging is het ophalen van de benodigde financiële middelen voor de aankoop van de grond.

Conclusie

Bij de analyse van gesprekken en interviews met initiatiefnemers valt een opmerkelijk paradox op. Zo zoekt de overheid bijna wanhopig naar oplossingen voor grote maatschappelijke vraagstukken als woningnood, de klimaatcrisis, het stikstofprobleem en de afname van biodiversiteit.

Anderzijds zijn er allerlei initiatiefnemers die concrete oplossingen voorstellen op deze gebieden, maar worden tegengewerkt door diezelfde overheid. Zij worden geconfronteerd met verkokering, en belemmeringen in wet- en regelgeving en komen zonder een overheid die bestuurlijk en ambtelijk niet verder. Hierdoor is het realiseren van hun ideeën een langdurig en onzeker proces dat veel moed, bureaucratische competenties en uithoudingsvermogen vraagt.

“Het realiseren van hun ideeën is een langdurig en onzeker proces dat veel moed, bureaucratische competenties en uithoudingsvermogen vraagt.”

op. Enerzijds
ken, zoals de

ieden, maar
(vermeende)
lijk lef toont
t veel moed,

Publicaties

Eerder publiceerde het Testlab Nieuw Natuur en Klein Wonen al twee publicatie die overheden helpt om de 'groene loper' uit te rollen voor goede initiatieven en die initiatieven kan helpen om met overheden stappen te zetten:

HOE WORDT JE ALS
OVERHEID PROACTIEF,
STEL JE DUIDELIJKE
RANDVOORWAARDEN
EN MAAK JE DE STAP
VAN FACILITEREN NAAR
AANJAGEN?

➤ INZICHTEN UIT HET TESTLAB
NIEUWE NATUUR & KLEIN WONEN
VOOR GEMEENTEN

➤ INZICHTEN UIT HET TESTLAB
NIEUWE NATUUR & KLEIN WONEN
VOOR TOEKOMSTIGE BEWONERS

WAAR MOET JE IN JE PLAN REKENING
MEE HOUDEN OM HET JUISTE GESPREK
TE VOEREN MET OVERHEDEN?

Colofon

Tot slot willen wij alle initiatiefnemers bedanken voor hun medewerking aan deze catalogus. Uit elk interview met die wij hebben gevoerd, bleek dat zij zich hebben gestort in een lang en uitdagend proces. Daar waar de één af en toe een break nodig heeft na een tegenslag in de proces, voelt het voor de ander als een overwinning als ze weer iets dichterbij het realiseren van hun droom zijn gekomen. Wij waarderen het erg dat alle initiatiefnemers open en kwetbaar wilden vertellen over hun ervaringen, zowel de positieve als negatieve. Hopelijk hebben wij op deze manier een steentje kunnen bijdragen bij het behalen van jullie doelen.

Wij hopen deze catalogus in de toekomst aan te kunnen vullen met nieuwe initiatieven en succesverhalen. Wil jij ook worden opgenomen in deze catalogus of heb jij vragen of opmerkingen? Neem dan contact met ons op via de onderstaande contactgegevens:

De Natuurverdubbelers

Prins Hendrikkade 25-1
1012 TM Amsterdam
info@natuurverdubbelers.nl
+31 20 26 19 419

Instituut Maatschappelijke Innovatie

Zonnegaarde 19D
2381 LH Zoeterwoude
Guido Enthoven
g.enthoven@imi.nu
+31 6 54 29 81 49

IMI
INSTITUUT
MΛΛTSCHAP-
PEΛIΓKE
INNOVATIΞ

